

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. III. Romana manutentionis. An cambium creari possit ex credito antecedenti sine pecunia numerata. Et an substineatur cambium si pecunia data debitori, in alios usus creditori notos convertenda ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

ROMANA
M A N U T E N T I O N I S
P R O
JOANNE BAPTISTA BORRELLA
C U M
N. LAMBARDO.

*Causa disputata coram Senatore Urbis, seu Prælato
Consultore deputato, & resolutus pro
Lambardo.*

- An cambium creari possit ex credito antecedenti sine pecunia numerata.
Et an sustineatur cambium si pecunia data debitori in alios usus creditori notos convertenda sit, itaut hic certò sciat debitorem non posse cambiare in nundinis, ibique litteras implere.
Et de conversione cambiorum decursorum in sortem non vi cambij an subsistat, vel potius importet anathocismum.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Pecunia numerata in actum, sed statim restituta an annullat contractum censualem.
- 3 Qualis dicatur simulatio damnata, & qualis non.
- 4 Cambium creari potest ex credito antecedenti ex mercibus, vel alia causa.
- 5 Declarantur quedam decisiones firmantes cambium invalidum, ubi creditor scit debitorem convertere debere pecuniam in alios usus.
- 6 Distinguntur species cambiorum, & quale sit directum & quale obliquum.
- 7 De simulatione, seu sigmento, quod aliqui dicunt esse in cambij.
- 8 De recambijs an sint invalida & continentia anathocismum ob conversionem cambiorum in sortem, & aliqua de anathocismo, quando procedat.
- 9 De natura cambij est, ne nullum detur lucrum ab initio certum, sed possit etiam fors diminui.
- 10 Quod cambia verè non sint fructus, neque accessiones, sed sint pars sortis.

D I S C U R S U S III.

CUM ex pluribus creditis antecedentibus, quæ ex iuribus cessis ab alijs creditoribus, alijsque de causis, Borella habebat cum Lambardo, conflatis etiam scutis 1000., quæ idem Lambardus debebat ex causa cambij contracti usque ab anno 1646. una cum fructibus, seu cambijs decursis, circa ann. 1658. novum cambium constitutum esset in scutis 3500. circiter, cum enarratione pecuniæ coram Notario & testibus numeratæ, ad effectum illam convertendi in prædictorum aliorum debitorum extinctionem. Atque post aliquorum annorum decursum creditor curasset aliqua bona debitoris exequi & subhastari, eidemque, seu alteri, qui deinde iptum nominavit, tanquam ultimo licitatori deliberari,

pretendens debitor istius actus nullitatem ob ordinem judicarium non benè servatum, ac etiam ob notoriam injustitiam, Tum ratione ænormissimæ læsionis in valore bonorum, Tum ratione excessus ob infectionem novi contractus cambij, qui proinde cambij, seu fructus non produceret ratione simulationis, dum probaverat pecuniam ejusdem creditoris simulatè, & ut vulgò dicitur, per mostra, ibi intervenisse, itaut in effectu cambium creatum esset ex creditis antecedentibus, ac etiam illativè, quod ita creditor certus esset debitorem non posse acceptam pecuniam cambiare, atque in nundinis litteras implere, ut ad cambij realitatem requiritur ex firmatis per *Rotam in Romana cambij 18. Aprilis 1644. & 16. Januarij 1645. coram Penning.* Et demùm quia idem cambium in parte constatum esset ex fructibus, seu cambijs decursis dicti alterius cambij, undè propterea dicebat hoc esse anathocismum in jure damnatum juxta plenè deducta per *Rotam apud Merlin. dec. 409. alias 30 l. par. 5. recent. late Andreol. contror. 310. n. 1.* ubi ferè omnes cumulât. Ex his secundus Collateralis fori Capitolini manutationem Lambardo concessit, declarando contractum prædictum invalidum & usurarium, ex hoc præsertim ultimo fundamento anathocismi.

Introducta verò post suos alios gradus juxta Capitolinam labyrinthicam praxim, causa coram Senatore, atque per istum deputato juxta stylum ingenioso Prælato in Consultorem, hinc post plures disputationes, quam vis in ijs, quæ juris sunt circa validitatem cambij ex infra deducendis se adequatum declararet, nihilominus confirmavit idem quod judex primæ instantiæ fecerat, Vel ex capite nullitatum, Vel ex altero læsionis, ac etiam ratione infubstantiæ aliquarum partiarum, & sic ex fundamentis consistentibus potius in facto, in quo Advocati nullam habent partem, ideoque judicatum, nec approbare, nec damnare potui, potius quia etsi causæ Patronus singulis facti objectis benè satisfacere videretur, nihilominus ea omnia in simul unita, aliquam malam faciem præbere videbantur.]

Quatenus verò pertinet ad dicta tria objecta in jure consistentia, Dicebam pro creditore scribens nullam verè substantiam habere, Non quidem primum, Tum quia solemnitati pecuniæ numeratæ, etiam ubi pro forma requiritur, ut est in censibus, ex communi observantia satisfactum esse dicitur per illius interventum, quam vis eadem immediatè restitueretur ipsimet creditori in aliam causam, nisi formalis simulatio probetur ex deductis per *Cenc. de cens. q. 50.* ubi plures colliguntur decisiones Rotæ, quæ moderno tempore sæpius circa hunc defectum benignè se gerere consuevit, quoties antecedentia credita sunt vera & realia stante facilitate Signaturæ gratiæ passim sanandi hunc defectum, ubi constat de vero credito, ut præsertim apud *Rojas dec. 476.* quæ est *Affsen. census confirmata 28. Martij 1653. coram Bevilacqua 23. Januarij & 26. Junij 1654. coram Bichio, &c.* non semel in sua materia sub tit. de censib.

Tum etiam quia illa simulatio dicitur in jure damnata, quæ concernit rei substantiam, ac veritatis alterationem alteri præjudicalem, quia nempe cum mendaciter appareat validus & licitus ille actus qui si appareret, prout est in effectu, esset illicitus & invalidus, Secus autem ubi etiam alio modo veroliticè fieri poterat, itaut nil debitoris, vel alterius contrahentis intersit, ut sæpius sub titul. de contractibus, & sub altero de credito, Ac pluries in speci-

specialibus terminis cambiorum occasione opposita simulationis personae firmavit *Rota*, praesertim in *Romana cambij* 1. Julij 1658. coram *Melito* confirmata 24. Martij 1664. coram *Oralora*, quae est *Romana cambij de Sfortijs disc. 6.*

4 Unde cum saepius per *Rotam* fitumatum fuerit, quod cambium ex mercibus, vel ex creditis antecedentibus creari potest, ut praesertim in *Romana pecuniaria* 5. Junij 1648. *Corrado* 14. Junij 1649. *Dunozetto* inter suas dec. 829. *Romana cambiorum* 28. Aprilis 1651. *Verosio*, & in alijs, cum nil urgere videatur, quod prohibeat, Quia si creditor de tempore contractus cogere poterat debitorem ad sibi solvenda credita, quae vera & legitima essent, hinc proinde benignè potius cum eo agere videtur se abstinendo à coactione, eademque credita convertendo in alium contractum, ex quo dilationem debitor recipit, quoties ista non est causa alicujus lucris, seu excessivae, vel alijs praedicialis conventionis, quae in cambijs nundinalibus non datur, minusque hodie in illis platealibus, quae exercentur per eas Civitates, quae plateae formam habent, cum rotum pendeat ab eventualitate pretij uniformiter à publico foro mercatorum taxati, ut supra in *Romana cambij disc. 1.*

5 Quoad secundum objectum deductum ex allegatis decisionibus in *Romana cambij* 18. Aprilis 1644. & 16. Januarij 1645. coram *Peuringerio*, dicebam illas ab ipso initio nunquam in Curia receptas fuisse, ut potè continentes aequivo cum clarum, quo agnito in eademmet causa, in qua prodierunt, nullum habuerunt effectum, quoniam ita oretentis mandante, nè ad formalem revocationem procederetur, creditor contra quem prodierant, sub titulo concordiae, aliquo modico dimisso, satisfactionem obtinuit, sit meritò, quoniam, ut frequenter habetur hoc eod. tit. praesertim in *Romana locationis venae ferri d. 24.* Duae sunt cambiorum species, Una quae dicitur cambij directi, quia scilicet habens pecuniam Romae, illamque cupiens in Civ. Venetiar. vel Neapolis, eam tribuat mercatori, vel alteri ibi cambiandam, quoniam si pecuniae dator certo scit, recipientem illam pecuniam, ac convertentem in alios usus, non posse aequivalentiam dare statuto tempore, & in praescripto loco, ita ut litterae implementum recipere non deberent, sed inanes & vacuae essent reverfurae; Tunc quia dicitur potius actus simulatè gestus in fraudem usurarum, de illius validitate dubitarunt *Azor. instit. moral. par. 3. lib. 10. de cambio fisco*, & ceteri deducti per *Scacc. de cambijs* §. 1. q. 7. par. 2. ampliat. 9. nu. 9. *Reginald. in praxi penitent. lib. 25. nu. 379. Rebell. de just. & jur. lib. 15. q. 5. num. 3.*, & ceteri in praedictis decisionibus deducti; Dictaque difficultas non resultat ex eo, an qui pecunias recipit, eas tunc in alios usus convertat necnè, ut scribentes in ista causa ac etiam in d. altera *Romana cambiorum de Sfortijs disc. 6.* insitebant, quia cum pecunia recipiat functionem in genere suo, etiam in isto cambio directo nil refert, quod recipiens eam convertat in alios usus, dum potest in nundinis, vel platea aliundè supplere de aequivalenti, sed punctus est in idoneitate ad dictam aequivalentiam praestandam, ex cujus concursu, vel deficientia resultat scientia dantis, an litterae essent adimplendae, necnè, & an actus esset ab initio fictus vel verus.

Altera cambiandi species dicitur obliqua, quod scilicet debitor, qui pecunias recipit, seu ex alia praecedenti causa debet, non assumit onus cambiandi, sed sub contractu mutui, vel altero recipit pecunias pro suis debitis solvendis, vel in alios suos

Card. de Luca de Cambijs

usos erogandas; Quia verò mutuator non intendit eas otiosas tenere, sed super cambijs trafficare, idcirco debitor pro ipsius creditoris indemnitate, & nè ex mutuo damnnum, ac praedictum recipiat, in se assumit onus capiendi tantumdem ab alijs, ac girandi, vel girari faciendi super cambijs, Vel eidem creditori facultatem tribuit accipiendi ab alijs, vel à seipso tantumdem, illudque girandi, vel girari faciendi super cambijs in ipsius mutuatarij damnnum, quo secundo casu plures continentur contractus explicati in d. *Romana locationis venae disc. 24.*, ac etiam in *Camerinen. disc. seq. & in alijs hoc tit.*

Et in hac secunda specie non spectatur, an illa pecunia quae recipitur, in alios usus convertatur necnè, vel an recipiens possit aequivalentem summam in nundinis, vel in platea praestare, quoniam cambium non girat super illa pecunia, sed super aequivalentia ab alijs habenda, neque spectatur idoneitas ipsius debitoris, sed illa correspondens, qui litteras est impleturus saltem cum recurfa; Et licet Morales, quibus etiam adherent *Merenda in ejus tract. de cambio nundinali, Leotar. de usuris q. 26.* & alij, magna Tribunalia, seu foros magnarum & mercantilium Civitatum parùm versantes, dicant hæc continere figmenta & simulationes in fraudem usurarum, Attamen eorum dubitatio recipienda non est, Tum quia ita passim & ubique publice & palam, Ecclesia tolerante & approbante, practicatur, Tum etiam quia cessante conventionem partium super majori, vel minori intertrusorum cursu ratione majoris, vel minoris dilationis temporis, in quo propriè consistit usura, vel ejus suspicio, cum totum pendeat ab eventualitate, quae ipsius etiam debitoris lucrum causare potest, sequitur exinde cessare terminos usurae, & in specie id vidimus practicatum in d. *Romana locationis venae ferri disc. 24.* & in d. *Romana cambiorum disc. 1.*; In dictis etenim casibus certa erat conversio pecuniae per debitorem acceptae ad cambium in alios usus, atque certa erat voluntas ejusdem debitoris creditori declarata, & in pactum expressum deducta, non cambiandi, neque solvendi in nundinis, vel plateis, & tamen nunquam dubitatum fuit de validitate cambij ex isto capite, quoniam girus cambij non est in ipsa pecunia, quae debitori datur, sed in aequivalenti, quae ab alio, vel à seipso tanquam tertio accipitur ad cambium, atque hoc jure passim vivitur, quod agnovit *Rota* in d. *Romana cambij de Sfortijs* 24. Martij 1664. *Oralora.*

8 Demum quoad tertium objectum anathocismi quod deducebatur ex conversione cambiorum decurforum in sortem principalem, ac novum cambium, Dicebam, quod quidquid sit, an dictus anathocismus procedat solum in usuris illicitis, de quibus, nempè usuris hebraeorum agitur in *decis. 409. Merlini*, atque admissio etiam quod eadem prohibitio procederet in quibuscumq; alijs quamvis licitis usuris, intertrijs, vel fructibus, ut videtur magis communis & recepta opinio DD., de quibus amplè *Andreol. d. controvers. 210.*; Extranei erant dicti termini ab istis cambiorum, quae in recambium converti posse plenè firmatur per *Surd. conf. 540. num. 35. cum seq.*, quem solum pro omnibus allegare sufficit, & communiter tenent *Cyriac. Gair. & ceteri deducti per Andreol. d. controv. 210. num. fin.*, atque ita passim docet inconcussa observantia totius nostri Orbis Catholici super recambijs, & advertitur d. *disc. 1.*

Verùm nè more insipidorum pragmaticorum, praeter genium & stylum, immoraret solum in aucto-

auctoritatibus, potissimè cum non omninò satisfactus essem de rationibus & fundamentis deductis per *Surdum*, Idcirco advertebam veram hujus conclusionis rationem eam esse, quod fructus dicuntur illi qui producuntur seu percipiuntur salva substantia rei illorum productivæ, ideoque in proposito, uturæ vel intersuria dicuntur accessiones contradistinctæ ab ipsa sorte principali, quæ salva & integra remaneat, atque ex hac ratione accessiones ex pecunia regulariter, non concurrente speciali titulo earum justificativo, dicuntur illicitæ, quia cum pecunia sit de sui natura sterilis, ita contra naturam efficitur fecunda & fructifera.

Hoc autem non convenit cambiorum accessionibus seu intersurijs, quoniam de natura cambij realis est, ut nulla detur accessio, nullumque lucrum certum sed creditor subjaceat potius damno & periculo diminutionis sortis principalis *Roman. conf. 238. n. 6. § 9 in principio, Rota decis. 315. par. 2. divers. decis. 304. num. 5. par. 2. recent.*, ac habetur deductum in *d. Romana vena ferri disc. 24. in d. Romana cambiorum disc. 1. & in alijs frequenter.*

Ideoque id quod dicitur fructus seu accessio, est abusive, & per modum loquendi pro nostra intelligentia, sed verè totum est fors principalis tanquam unicum pretium pecuniæ quæ in uno loco magis valet quam in altero; Utpote Titius dat Sempronio ad cambium Romæ scuta mille monetæ juliorum decem pro scuto cambianda pro nundinis Placentiæ seu pro Civitate Venetiarum, cum ibi litteræ implendæ sint in scutis auri stamparum seu marcarum respectivè (cum in nundinis currant scuti imaginarij marcarum, & in plateis scuti auri veri stamparum) idcirco correspondens illius, qui suscepit pecuniam cambiandam, ut impleat litteras, emere debet dictos scutos, prout currunt in illis nundinis vel respectivè in ea hebdomada, in qua maturat solutio, juxta pretium aggij quod pro majori vel minori pecuniarum affluentia, magis & minus ponitur à foro mercatorum, atque in hac emptione consistit damnum vel respectivè lucrum ejus, qui habuit pecunias cambiandas, quoniam dari potest casus, quod cum tanta moneta, quantum importent, exempli gratia, scutos 970. emat tot scutos auri vel marcarum, qui sufficiant ad æquivalentiam & litterarum implementum, undè propterea creditor sit potius in damno patiendi diminutionem sortis principalis; Et e conversò datur casus frequentior, quod pro emendis dictis scutis ad litterarum implementum necessarijs non sufficiat valor dictorum scutorum mille monetæ, sed importent scuta 1030. & sic in illis 30. consistit damnum debitoris, quod ex communi usu loquendi dicitur fructus cambij junctum cum expensis provisionum; Et consequenter quando illi scuti auri vel marcarum respectivè ita empti, & per actum occultum soluti creditori per correspondentem cum recurfa recambiantur ad locum à quo ipsimet debitori qui pecunias proprias pro litterarum implemento in nundinis vel platea non habebat, dicuntur tanquam per novum contractum recambiarum illi scuti 1030., non tanquam integra fors & fructus, sed tanquam integra fors, atque unum & idem pretium illorum scutorum marcarum vel auri denuò reducendorum ad scutos monetæ. Istaque est ratio, ob quam subsistentur recambia, atque illi qui apud vulgus dicuntur fructus, convertuntur in fortem, Quam rationem nec quidem remotè percipiunt aliqui moderni, qui in foro magnarum & mercantiarum Civitatum non versantur, cum manifesto

proindè terminorum æquivoco utentes in hac materia terminis usurarum, lucrorum, fructuum, & accessionum, cum isti termini rectè quidem cadant in cambio sicco, non autem in reali, in quo nullum dari potest lucrum certum, & si daretur, remaneret vitiatum, ut latius in dicta *Romana locutionis vena ferri, disc. 24. & in alijs locis citatis.*

CAMERINEN.

CAMBII

PRO

PELLEGRINIS

CUM

BRACCIIS

Casus disputatus coram A.C. & in Signatura, & res solutus pro Pellegrinis, postea concordatus.

An mandatum datum ad cambiandum seu girandum super cambijs, expiret per mortem mandantis vel mandatarij, Et qua occasione agitur de pluribus speciebus mandati dati ad cambiandum.

SUMMARIUM.

- 1 *Fæsti series.*
- 2 *Distinguuntur plures casus ad effectum sciendi, an susceptum onus cambiandi expiret per mortem.*
- 3 *Quando alicui datur pecunia ad cambiandum, qualis species contractus dicatur.*
- 4 *De cambio directo, & qualem speciem contractus continere dicatur.*
- 5 *De cambio obliquo, & quot contractus sub se contineat.*
- 6 *De differentia inter casum in quo debitor tribuat creditorij facultatem cambiandi, & quando ipse debitor id in se suscipiat.*
- 7 *De casu, in quo susceptum onus cambiandi est transitorium ad hæredes, & non expirat per mortem.*
- 8 *Generaliter mandatum susceptum ad cambiandum non cessat per mortem.*
- 9 *De exclusionem contractus societatis in cambio.*

DISCURSUS IV.

BRACCIUS per apocam se constituit Pellegrini debitorem in scutis mille jam antea habitis, atque promisit hanc summam girari facere super cambijs per aliquem Urbis mercatorem per ipsum eligendum, cujus cura & onus esset dicta cambia exercere & continuare cum scripturæ retentione usque ad debiti restitutionem, & cum pacto, quod cambia usque ad summam scutorum 7. pro singulo centenarij & anno cederent ad commodum Pellegrini, totum verò plus cederent beneficio ipsius Braccij, cujus obitu sequuto, post aliquorum annorum decursum, petentibus dicti Pellegrini hæredibus sortis & cambiorum solutionem, hæredes debitoris præterdere cæperunt per mortem expirasse vel